

Regionkontorene
Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS

Rundskriv

Nr:
Rundskriv KDI 4/2018

Vår ref:
201411883-32

Dato:
27.09.2018

PRESISERINGER TIL PROBLEMSTILLINGER REIST I MØTER I REGELVERKSFORUM MV

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) har på bakgrunn av spørsmål fra etaten og innspill blant annet i møte i Regelverksforum, funnet grunn til å gi presiseringer på følgende saksområder:

1. Bruk av fengselsplasser for personer som fengsles i utlendingsinternat
2. Bruk av private midler i fengselet
3. Arbeidskontrakter og oppfølging av arbeidsgiver ved frigang
4. Omgjøring til ugunst der flere enheter og forvaltningsnivå er involvert

1) Bruk av fengselsplasser for personer som fengsles i utlendingsinternat: Straffegjennomføringsloven § 1, jf. utlendingsloven § 107

Straffegjennomføringsloven § 1 angir uttømmende hvilke grupper av straffedømte som reguleres etter loven. Innsatte etter siste alternativ («når det er særskilt bestemt i lov») kan for eksempel være innsatte i medhold av lov 13. juni 1975 nr.39 om utlevering av lovbrytere m.v. § 15, eller i medhold av lov 8. juni 1984 om gjeldsforhandling og konkurs § 105. Også utlendingsloven (utl.) inneholder særskilte bestemmelser om at en utlending som pågripes og fengsles kan settes inn i fengsel.

Det følger av utl. § 107 første ledd at en utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 106 første ledd, som hovedregel skal anbringes i utlendingsinternat. Av Ot.prp. nr.75 (2006-2007), kap. 21 følger det at bestemmelsen også åpner for plassering i fengsel i regi av kriminalomsorgen blant annet i de tilfeller det kan antas at fengslingen blir langvarig, for eksempel på grunn av åpenbare problemer med å klarlegge identitet og liknende. Plassering i fengsel søkes imidlertid unngått for at utlendingen ikke skal måtte oppholde seg sammen med straffedømte og varetektsinnsatte. Plassering i fengsel kan også besluttes dersom dette anses best ut fra hensynet til ro, orden eller sikkerhet, det vil si hvor en utlending for eksempel er svært utagerende, og dermed til fare for seg selv eller andre.

Politiets vedtak om overføring av utlendingen til fengsel skal etter dette, på lik linje med varetektskjennelser og ordre om fullbyrding av dom, settes i verk av kriminalomsorgen.

I praksis vil imidlertid en overføring fra Trandum til fengsel i medhold av utl. § 107 bare kunne gjennomføres i samråd med kriminalomsorgen. Som ved enhver anmodning om soningsplass, er det ikke alltid mulig å etterkomme anmodningen umiddelbart av kapasitetshensyn. Der det foreligger en beslutning om innsettelse i fengsel og en anmodning om plass fra politiet, må kriminalomsorgen likevel tilrettelegge for en slik overføring på samme måte som om regionen/enheten mottar en straffedom til fullbyrdelse eller annen fengslingsbeslutning.

Når utlendingen er innsatt i fengsel må strgjfl. kapittel 4 få anvendelse. Kriminalomsorgen kan følgelig ikke pålegge utlendingen å delta i arbeid, opplæring, program eller andre tiltak, etc.

KDI arbeider for tiden med utarbeidelsen av et felles rundskriv med Politidirektoratet (POD) som tar sikte på å regulere bruken av Utl.l. § 107.

2) Innsattes adgang til å bringe med seg inn kontantbeløp og bruke private midler i fengsel Straffegjennomføringsloven § 26, jf. straffegjennomføringsforskriften § 3-19 tredje ledd

a) Adgangen til å bringe med seg kontantbeløp inn i fengsel:

Kriminalomsorgen kan ut fra hensynet til ro, orden og sikkerhet gi bestemmelser om hvilke gjenstander som det er tillatt å ta med inn eller ut av fengsel, jf. strgjfl. § 26 og § 3-19 i forskrift til loven. Ved innkost skal fengselet gjennomgå alle gjenstander og penger for å forhindre innsmugling av gjenstander og penger, som innsatte ikke skal være i besittelse av. Penger kan settes inn på en konto i fengselet. Disse kontantene blir å anse som private midler.

Mange domfelte og varetekstinnsatte har med seg kontanter ved innsettelse. I alminnelighet er det tale om begrensede pengebeløp, men fra tid til annen erfarer kriminalomsorgen at domfelte bringer med seg større pengebeløp i forbindelse med innsettelsen og/eller etter endt permisjon. All den tid "konto i fengselet" i realiteten refererer til kriminalomsorgens egne konti i ulike banker, er det for kriminalomsorgen grunn til å utvise aktsomhet i forhold til hva slags kontantbeløp som plasseres på disse konti. Dersom det er grunn til å tro at kontantbeløpene kan skrive seg fra ulovlig virksomhet, bør heller ikke kriminalomsorgen akseptere å forvalte de kontanter den innsatte bringer med seg og/eller plassere dem på egen konto hos den bankforbindelse enheten benytter.

For at innsatte ikke skal tillates å tilsløre de private midlenes opprinnelse (hvitvasking), må det godtgjøres overfor fengselet at det er tale om kontantbeløp ervervet på legitimt vis. Som regel kan den domfelte redegjøre for at vedkommende er kommet i besittelse av et større kontantbeløp, eksempelvis i forbindelse med lovlig overdragelse av eiendom eller eiendeler, arv m.v. I noen tilfeller er det også slik at den domfelte av ulike årsaker ikke får anledning til å plassere penger i ordinære banker og for øvrig ikke har andre steder å oppbevare kontantene på en trygg måte. I tilfeller hvor domfelte kan *dokumentere* hvor kontantene stammer fra, bør det følgelig aksepteres at innsatte gis anledning til å sette dem "på privatkonto" i regi av kriminalomsorgen. Kriminalomsorgen har på den annen side full anledning til å avvise håndtering og forvaltning av større kontantbeløp som den innsatte ikke er i stand til å redegjøre for.

b) Bruk av private midler i fengsel:

Etter forskriften § 3-19 tredje ledd har ikke innsatte adgang til å bruke private midler til eget behov i fengselet, med mindre lokalt nivå gir særskilt tillatelse til det. Utgangspunktet er således at innsatte skal besitte og råde over de penger som vedkommende har mottatt fra kriminalomsorgen i form av dagpenger eller stønadspenger.

Bakgrunnen for denne regel er blant annet å hindre uønsket omsetning i fengselet og vesentlige ulikheter mellom innsatte. Av hensyn til rettslikhet bør fengsler som regelmessig tillater innsatte

å benytte private midler i forbindelse med ukentlig handling, sette en øvre grense for hvor mye penger innsatte i det enkelte fengselet kan benytte.

KDI ber om at det tas utgangspunkt i full godtgjørelse for en fem dagers uke. Innsatte bør, supplert med private midler, som hovedregel gis en samlet ukentlig kjøpekraft tilsvarende inntil 14 ganger dagpengesatsen. Det bør iakttas at mange innsatte ikke har private midler overhodet, samt at de innsatte bør ha mulighet til kjøp av tobakk, kaffe, frukt og toalettartikler.

KDI bemerker at ovennevnte føringer ikke påvirker enhetenes anledning til innvilge bruk av private penger for enkeltstående, større anskaffelser av typen klær, radio osv.

3) Arbeidskontrakter og oppfølging av arbeidsgiver ved frigang: Straffegjennomføringsloven § 20

Retningslinjene pkt. 20.7 til straffegjennomføringsloven § 20 slår fast at «[v]edtaksorganet skal påse at det, før frigang iverksettes, inngås skriftlig avtale mellom fengselet og vedkommende arbeidsgiver, skole m.v. for å sikre at frigangsavtalen etterleves og at fengselet blir gjort kjent med eventuelle brudd på avtalen», og videre at «[a]rbeidssted, skole m.v. skal anmodes om straks å underrette fengselet dersom det oppstår situasjoner som vil kunne anses som misbruk av frigangen, for eksempel dersom innsatte ikke møter frem til fastsatt tid eller på annen måte viser dårlig oppførsel. Så langt det er praktisk mulig bør fengselet foreta stikkprøvekontroll med uanmeldte besøk på arbeidsplass, skole mv. Tilsatte bør i disse tilfeller opptre i sivilt antrekk.»

Frigangssituasjonen innebærer en risiko for sosial dumping. Med sosial dumping menes at arbeidstakere utfører arbeid til vesentlig dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn hva som kan sies å være samfunnets norm. For domfelte som står overfor en arbeidsplassering i fengselet med liten lønnsutbetaling eller arbeidsplassering i samfunnet med lav lønnsutbetaling, er valget ofte enkelt. Domfelte selv vil ofte akseptere urimelige lønnsvilkår.

Under henvisning til at kriminalomsorgen er forpliktet til å sørge for at straffen gjennomføres på en måte som sikrer de innsatte tilfredsstillende forhold, jf. strgf. § 2, må lokalt nivå ha rutiner for å sikre at frigangsavtaler mellom innsatte og arbeidsgiver inneholder lovlige lønns- og arbeidsvilkår. Eksempler på slike rutiner er gjennomsyn av om kontrakter inneholder tilfredsstillende krav til lønns- og arbeidsvilkår, vurdering av bedrift (om bedriften er registrert i Brønnøysundregisteret), stikkprøver på arbeidsplass, samarbeid med tillitsvalgte på arbeidsplassen, samarbeid med Arbeidstilsynet, etc. Slik kontroll foretas av den enhet som er ansvarlig for straffegjennomføringen.

Det vises i denne forbindelse til publikasjonen "*Arbeidsmarkedskriminalitet i Norge - situasjonsbeskrivelse 2014*".

4) Omgjøring til ugunst der flere enheter og forvaltningsnivå er involvert Straffegjennomføringsloven § 6, jf. forvaltningsloven § 35.

Avgjørelsesmyndigheten i kriminalomsorgen er de fleste tilfeller på lokalt nivå, jf. strgf. § 6. Kriminalomsorgsenhetene på lokalt nivå er å regne som sideordnede forvaltningsorganer. Det har vært reist spørsmål om dette har betydning for vedtaks gyldighet når domfelte overføres til ny enhet.

KDI vil presisere at utgangspunktet er at et innvilget positivt vedtak (eksempelvis prøveløslatelse, permisjon, avbrudd eller lignende) innebærer en rettighet, som den innsatte har fått fra avgivende enhet. Vedtaket er gyldig og skal videreføres i ny mottakende enhet, med mindre vedtaket er knyttet til lokale forhold i enheten domfelte ble overført fra og som ikke kan videreføres i mottakende enhet.

Dersom innsatte er overført fra en enhet til en annen grunnet disiplinærbrudd, mistanke om nye straffbare forhold, positiv urinprøve eller likende er dette forhold som kan medføre omgjøring av vedtaket selv eller av alminnelige forvaltningsrettslige regler, jf. forvaltningsloven § 35, 5. ledd.

Relevante lokal forhold kan som nevnt være til hinder for en videreføring av et vedtak/rettighet, eksempelvis tilgang til DFS eller videosamtaler/SKYPE. Tilgang til DFS eller tilgang til gjennomføring av videosamtaler kan ikke videreføres om innsatte ikke får tilbud om skoleplass i ny mottakende enhet eller der mottakende enhet ikke har tilrettelagt for videosamtaler.

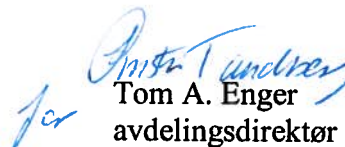
Dersom det er uenighet mellom avgivende og mottagende enhet om vedtakets gyldighet skal saken løftes til overordnet nivå.

*

KDI gjør oppmerksom på at presiseringene som kommer fra direktoratet i forbindelse med diskusjoner i Regelverksforum fortløpende vil bli lagt inn i en særskilt mappe under straffgjennomføringsfanen i KIKS.

Med hilsen

Jan-Erik Sandlie
Konst. direktør

for Tom A. Enger
avdelingsdirektør